

K 36-052
2

საქართველოს
მეცნიერებათა

საქართველო
სსრ

მეცნიერი

ქართული
ლიბრეოლოგია

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

დათ რეხვასიანი

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

მე
მუსონი

მეკელი

K 36.052
2

«ნაკადული»
• თბილისი • 1968

c (A6x) 2
 894. 611. 3-32
 დ 231

ძაძ (ვლადიმერ) ხარიტონის ძე დარსა-
 ლია დაიბადა 1898 წელს ოჩამჩირის რა-
 იონის სოფელ გუფში. 1923 წელს დაამ-
 თავრა სოხუმის პედაგოგიური ტექნიკუმი,
 ხოლო 1928 წელს—ყუბანის სახელმწიფო
 პედაგოგიური ინსტიტუტი. წლების გან-
 მავლობაში მუშაობდა პედაგოგად, შემდეგ
 ლიტმუშაკად გაზეთ „აფსნი ყაფში“.

ძ. დარსალიას კალამს ეკუთვნის პიესა
 „შავბნელ წარსულში“, რომელიც დღესაც
 წარმატებით იდგმება სოხუმის დრამატულ
 თეატრში. 1954 წელს გამოვიდა მისი
 მოთხრობების წიგნი აფხაზურ ენაზე.
 ძ. დარსალიამ აფხაზურად თარგმნა პუმ-
 კინის „კაპიტანის ქალიშვილი“.

თარგმნა მზია

მ ძ ე ვ ა ლ ი

ღ არიბი კაცია ლაჯი. გა-
მრჯე, მშრომელი, მაგ-
რამ მაინც ღარიბი. ამ

შემოდგომაზე სამი-ოთხი გოდორი სიმინდი ძლივს მოი-
წია. ეს ნახევარი წლის სარჩოდაც არ ეყოფა მის დამშეულ
ოჯახს. ახლა ამ მცირე მარაგსაც მოაკლო და გასაყიდად
მიიქვს, რომ საპონი და ნავთი იყიდოს.

ეჰ! არც ბედი წყალობს და არც მიწა იბრალებს. თავს
არ ზოგავს, დღედაღამ შრომობს, ოფლით აქვს მორწყული
მიწის ყოველი მტკაველი. ცოლ-შვილი კი ვერ იქნა და ვერ
გამოკვება. აქამდე ხარი მაინც ჰყავდა. აწი რითი უნდა
მოხნას ეს ხრიოკი.

ღმერთო, შენ დაუქციე ოჯახი, ვინც მას ერთადერთი
მარჩენალი წაართვა!

●
ლაჯი ობლობაში გაიზარდა. საკუთარი არც ჭერი
ჰქონდა, არც კერია. ხან მოჯამაგირედ იდგა, ხან მწყემ-
სად, ხანაც მჭედელ პატუხუს ეხმარებოდა. გასამრჯელოდ

რა ერგო? — ნახმარი ქეჩის ქუდი და ძონძები. არც მწვენი და არც ლელი ჰყავდა ვინმე და არც ქომაგი. ყველა იბრუნებოდა უპატრონოს.

ასე გადიოდა წლები. ლაჯი წამოიზარდა, დავაქაცდა, მაგრამ საშველი მაინც არ დაადგა.

მისი ტოლები დროს მხიარულად ატარებდნენ, ქეიფობდნენ, ცხენებს დააჭენებდნენ, ზოგს სატრფოც ჰყავდა შეთვალთვალებული. ლაჯი კი მშვიერ-მწყურვალე და განურული ოფლში იწურებოდა. რას არ ავალეზდა მას მჭედელი პატუხუ: წყალი მომიტანეო, ქვაბები დახეხეო, საქონელს მიხედეო. ლაჯიც ჯარასავით ტრიალებდა, მადლიერი მაინც არავინ იყო. ღამით დაღლილ-დაქანცული მიეგდებოდა ტახტზე და უზომოდ ნაჯაფარს ძილიც არ ჰქონდა მშვიდი.

ერთხელ ლაჯის წისქვილიდან დაფქული მოჰქონდა. მზე ისე აცხუნებდა, სულის მოთქმა ჰქირდა. ლაჯიმ გუდა მოიხსნა და ჩრდილში ჩამოჯდა. მწარე ფიქრებში გართულს არც კი შეუმჩნევია, ისე წამოადგა თავს მხედარი. როცა გამოერკვა, მის წინ მდიდარი მემამულე მაჯ-იფალაფალუ იდგა.

— ჩამძინებია, — თითქოს თავი იმართლაო ლაჯიმ. ლაფალუს ცხენი ჩამოართვა და ხეზე მიაბა.

— ამ სიცხეში რამ დაგაძინა, — უთხრა ლაფალუმ. თავისთვის კი გაიფიქრა: მგონი, გამოსადეგი კაცი ვიპოვეო. ყურადღებით აათვალ-ჩაათვალა ლაჯი. შემდეგ ყაბაღაბი მოიხსნა და ლაჯის ვინაობა ჰკითხა. ლაჯიმაც უამბო თავისი უკუღმართი ცხოვრების ამბავი.

— ჩემთან ხომ არ წამოხვალ? კარგი მწყემსი მჭირდება.
ჰა, — ვითომ სხვათა შორის ჰკითხა ლაფალუმ.

ლაჯი ამ შეკითხვას არ ელოდა და დაიბნა, პასუხის გაცემა ვერ მოახერხა. ამასობაში ლაფალუ ცხენს მოახტა, კარგად მოიფიქრეო, — ლაჯის გადმოსძახა, და გაქუსლა. ლაჯიც თავის გზას გაუდგა.

მჭედლის ოჯახში მხოლოდ პატუხუს ქალიშვილს — გუაგუას — ებრალებოდა ლაჯი. საჭმელსაც მეტს აძლევდა, ტანსაცმელსაც უკერებდა. თან ისე გაუღიმებდა, ლაჯის ათი წლის სიცოცხლე ემატებოდა. ლაჯიც ცდილობდა, სიკეთით გადაეხადა გუაგუასათვის. ხან ღომს ამოუზეღავდა, ხან შეშას შემოუტანდა. ყველა დასცინოდა მათ მეგობრობას. ლაჯი კი იმედს არ კარგავდა.

იმ საღამოს ლაჯი ძროხას წველიდა, თან გუაგუას უამბობდა ლაფალუსთან შეხვედრის ამბავს.

— წასვლას აპირებ? — ეწყინა ქალიშვილს.

— აბა რა ვქნა, როდემდე ვიყო ასე ღარიბ-ღატაკი? იქნებ ლაფალუსთან ვიშოვო რამე. ფულს დავაგროვებ და ერთ ფაცხას მეც დავიდგამ.

გუაგუას ეს აზრი ჭკუაში დაუჯდა და მეტი აღარაფერი უთქვამს.

მეორე დილით პატუხუმ ყვირილით გააღვიძა ლაჯი:

— შე ძილისგუდა, უქნარა, მუშაობას აღარ აპირებ? ახლავე ადექი!

— ახლა კი ავდგები, მაგრამ იცოდე, დღეს უკანასკნელი დღეა, — უთხრა თვალების ფშვნეტიტ ლაჯიმ.

ლაჯი ადგა და ძროხების მოსაწველად გასწია. სამჭედლოდან უროს ცემის ხმა ისმოდა, მაგრამ ლაჯის ყურიც არ გაუპარტყუნებია. მას მტკიცედ ჰქონდა გადაწყვეტილი, გასცლოდა უსულგულო პატუხუს.

„არა, მჭედლობა ცუდი ხელობა როდია, — ფიქრობდა ლაჯი. — რა უობია, როცა შენი ნახელავი წაღდი, ნაჯახი, თოხი შენც გამოგადგება და სხვასაც. მაგრამ პატუხუ რომ არაფერს მასწავლის? შენ ამას ვერ შეძლებო. ვითომ რატომ? ვისზე ნაკლები ვარ? შეპირებით კი შემპირდა: ხელობას გასწავლი და შენც სამაგიეროდ ოჯახის საქმეში მომეხმარეო. მე ვასრულებ ჩემს პირობას, მაგრამ პატუხუ? არა, უნდა გავეცალო.“

ლაჯიმ ძროხები მოწველა, რძე სამზადში შეიტანა და სამჭედლოში შევიდა. მაგრამ საქმეს არ შედგომია.

— დღეს რა ღმერთი გაგიწყრა! — შეუყვირა პატუხუმ.

ლაჯი არ განძრეულა.

— ხელი მოჰკიდე უროს! — კიდევ იყვირა პატუხუმ.

— არ მინდა და არ მოგკიდებ! — თითქოს დიდი ტვირთი მოიხსნაო, გადაჭრით თქვა ლაჯიმ.

პატუხუმ გაკვირვებით შეხედა. სიბრაზისაგან ლამის თვალები გადმოუცვივდა.

— აქედან მივდივარ! — თქვა ლაჯიმ.

— რამ გადაგრია, ბიჭო, ეშმაკმა ხომ არ გაგთვალა. უროს ხელი მოკიდე-მეთქი, გელაპარაკები.

— ძალით ვერ მამუშავებ. მივდივარ!

— სად უნდა წახვიდე, შე გლახაკო? ვის უნდინხარ. შენისთანა უქნარას ვინ შეინახავს. მალე ინანებ და მომაკითხავ, მაგრამ გვიან იქნება.

— მაგასაც ვნახავთ, — უთხრა ლაჯიმ.

— წაეთრიე, თვალით აღარ დამენახო! — ყვიროდა პატუხუ.

ლაჯიმ დაგლეჯილი ქეჩის ქუდი თავზე ჩამოიფხატა და ჭიშკრისაკენ გაემართა.

მხოლოდ ახლა მიხვდა პატუხუ, რომ საქმე ცუდად იყო, ხელიდან ეცლებოდა მუქთა მუშა. შეშფოთებული სამჭედლოდან გამოვარდა და ლაჯის მიაძახა:

— ასე დახეულ-ჩამოგლეჯილი სად მიდინხარ, ვის უნდა მიაღვე? ცოტა ხანს დარჩი, დაგხურავ, ჩაგაცმევ და მერე სადაც გინდა წადი.

ლაჯის უკან არც მიუხედავს. ჭიშკარი გაიჯახუნა და გზას გაუდგა.

— ეს რა მომივიდა. ასეთი კაცი ხელიდან როგორ გავეუშვი, — ბრაზობდა თავის თავზე პატუხუ.

ლაჯიმ გზაზე გუაგუას მოჰკრა თვალი. გაუხარდა. გამოვემშვიდობებიო, — გაიფიქრა და გუაგუასთან მივიდა.

— ნახვამდის, გუაგუა, — ჩურჩულით უთხრა ლაჯიმ.

— არ იშლი, მიდინხარ? ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, — უთხრა გუაგუამ და ვაქს სახე მოარიდა. ისინი მორცხვად დაემშვიდობნენ ერთმანეთს.

ლაჯი ახალი მებატონის — მაჯ-იფა-ლაფალუს სახლი-საკენ გაემართა.

ხუთი წელი მწყემსავდა ლაჯი ლაფალუს ცხვარს, თი წელი იხეტიალა ტყესა და ღრეში. ვინ მოთვლის, რამდენმა ბატკანმა გაიარა მის ხელში, რამდენი თავი ყველი ამოიყვანა. თვითონაც დაფაქვაცდა, დამშვენდა, მთის პაერმა ლოყები დაუბრაწა.

მაჯ-იფა-ლაფალუს უამრავი ცხვარი ჰყავდა. სწორედ ასეთებზე ამბობენ: ათასი რომ გაზარდო, ასი ტყეში გაუშვიო.¹ თუმცა მდიდარი იყო, ლაჯისთვის ბებერი თხებისა და კოჭლი ცხვრების მეტი ვერაფერი გაიმეტა.

ლაჯი ხშირად დადიოდა პატუხუს სახლში, ყოველ მისვლაზე მჭედელი ურჩევდა ხოლმე:

— მორეკე შენი ფარა და ტკბილად ვიცხოვროთო.

პატუხუს შრომისმოყვარე ლაჯისთან ერთად მისი საქონლის ხელში ჩაგდებაც ჰქონდა გუნებაში.

ლაჯი ხვდებოდა მის განზრახვას, მაგრამ არაფერს ამბობდა.

იმ საღამოსაც ბევრი უჩიჩინა პატუხუმ ლაჯის. ჭიშკრამდეც კი მიაცილა და დაპირებებით აავსო, მაგრამ ლაჯიმ არაფერი უპასუხა.

მეორე დღით პატუხუს ყვირილმა არემარე შეძრა. დაფეთებული მეზობლები მჭედელთან მიცვივდნენ.

— რას იზამ, — ამშვიდებდნენ პატუხუს, — არ გაქცეულიყო შენი ქალიშვილი, კარგი იყო, მაგრამ მაგისტვის თავს ხომ ვერ მოიკლავ.

¹ ლეგენდის თანახმად, ათასი ცხვრის პატრონი ას ცხვარს ტყეში უშვებდა მთისა და ნადირობის ღმერთისათვის შესაწირად.

— მერე ვის, ვის გაეკიდა, ღარიბს, ღატაკს, ჩემს ნაპირს მოჯამაგირალს. ეს ვაპატიო? — არ ცხრებოდა პატუხუ.

უფროს ქალიშვილზე გაჯავრებულმა მამამ ჯოხი უმცროსს მოუქნია. ღონემიხდილი ჯირკზე ჩამოჯდა, მაგრამ მაშინვე წამოხტა და ყვირილით სამჭედლოში შევარდა. ურო ძირს დაახეთქა და ღმერთს შეპლალადა:

— სამჭედლოს მფარველო ღმერთო! შენ შეაჩვენე ჩემი უღირსი ქალიშვილი. დასაჯე ამ საქციელისათვის. სამაგიეროდ მსხვერპლად საუკეთესო თხას შემოგწირავ.

...გაიარა ექვსმა წელმა. ღმერთს არ დაუსჯია გუაგუა. მისი გოგონა და ბიჭი ეზოში დარბოდნენ, ტიკტიკებდნენ. მჭედლის ქალიშვილი ღარიბად ცხოვრობდა, მაგრამ ქმარს არასოდეს საყვედურობდა, იცოდა, ეს სიღატაკე ლაჯის ბრალი არ იყო.

ლაჯი დაღლილი დაბრუნდა ყანიდან. არც დაუსვენია, ზურგზე მოიგდო სიმინდით სავსე გუდა და დუქნისაკენ გასწია ნავთზე და საპონზე გადასაცვლელად. ტვირთის ქვეშ მოხრილი ისეთი საცოდავი იყო, რომ გულქვა კაცსაც კი შეებრალეობდა. გაოფლილი პერანგი ტანზე ეკვროდა. დაკონკილი შარვალი მუხლებს ძლივს უფარავდა. შიშველი ფეხები ქვებზე სიარულისაგან დახეთქოდა. ლაჯის სახეზე ტკივილი და სასოწარკვეთილება იხატებოდა.

ტვირთი აივანზე აიტანა, იატაკზე დააგდო და სახელო-

თი ოფლი მოიწმინდა. გამარჯობის თქმა ვერც კი მოახერხებულა, რომ იქვე მდგარი მამასახლისის დაინახა. თითქმის ცნობილია, ვი წყალი გადაასხესო, ელდა ეცა:

„ჭირმა წაგიღოს, აქ რამ მოგიყვანა“, — გაიფიქრა გულში.

— გასაყიდი სიმინდი ხომ გაქვს, გადასახადს კი არ იხდი, არა?! — მოესმა ფერწასულ ლაჯის მამასახლისის ყვირილი. შემდეგ მამასახლისი მედუქნეს მიუბრუნდა და უბრძანა:

— სიმინდი აწონე და ფული მე მომეცი!

მედუქნე მექსუდი იძულებული გახდა მამასახლისის ბრძანებას დამორჩილებოდა. ფულის გადახდას ერჩია, ლაჯისათვის სიმინდის საფასურში სურსათი მიეცა, მაგრამ რა ექნა, ძალა აღმართს ხნავსო, ნათქვამია. ის-ის იყო, მექსუდმა გუდას ხელი წაატანა, რომ ლაჯიმ ველარ მოითმინა და იყვირა:

— არ გაბედო, ხელი გაუშვი!

— წინააღმდეგობას ბედავ? — იყვირა მამასახლისმა და თანაშემწეს მიუბრუნდა: — მიხა, გააგდე ეს ურჩი აქედან!

ლაჯიმ ჯოხი ჩაბლუჯა, უნდოდა მამასახლისისათვის თავში ჩაერთყა, მაგრამ თვალწინ წარმოუდგა უპატრონოდ დარჩენილი ცოლ-შვილი და ჯოხი იქვე დააგდო.

— აჰა, წაიღე, შხამად შეგერგოს! — ყვიროდა ილაჯ-გაწყვეტილი ლაჯი.

მამასახლისმა ვერ მოითმინა შეურაცხყოფა, ლაჯისკენ წაიწია და მათრახი მოუქნია. ხალხმა ძლივძლივობით შე-

აკავა. იქვე მდგომმა ახალგაზრდამ სამოცდაათი კაპიტანი
ამოიღო, მიხას გაუწოდა და უთხრა:

— აილე, ლაჯის მაგიერ ვიხდი.

ამ შემთხვევის შემდეგ გავიდა ორი წელიწადი. ერთხელ ლაჯი სოფლის კანცელარიაში გამოიძახეს და უთხრეს: თორმეტი მანეთი გაქვს გადასახდელი, თუ ერთ კვირაში არ გადაიხდი, ძალით წაგართმევთ.

ლაჯის მუხლები მოეკვეთა. რა უნდა ქნას? ისედაც კუჭს ძლივს ივსებენ, ლამის შიმშილით დაიხოცონ, ახლა კიდევ ეს გადასახადი!

კანცელარიის ეზოში გლეხებს მოეყარათ თავი. მათ სახეზეც სასოწარკვეთილება და უკმაყოფილება იხატებოდა.

— უკანასკნელ ლუკმას გვართმევენ, — მიმართა ლაჯიმ გლეხებს. — სულს გვხდიან. სამართალი აღარ არის? მე და მაფის ერთნაირად რატომ უნდა გვახდევინებდნენ! მაფის ხომ ჩემზე მეტი საქონელი ჰყავს. აღარც ღმერთი სწამთ და აღარც კანონი!

— აბა, რა გითხრა, ჩემო ლაჯი, — თქვა მოხუცმა მამამ. — სხვა შენზე უარეს დღეშია. მართალს ამბობ — ჩვენთვის არ არის სამართალი.

— იცით, რა, — ჩაერია საუბარში მესამე გლეხი. — წავიდეთ მამასახლისთან. გაარჩიოს საქმე, მდიდარს და ღარიბს ერთნაირად რატომ ახდევინებენ.

— კარგი აზრია, — დაეთანხმა მაცი. — წავიდეთ.

მივიდნენ მამასახლისთან და სთხოვეს, მოესმინა მათი თვის.

— გვიშველე, ბატონო, — მიმართა მას მაციმ ყველას მაგივრად. — ნუ დაგვიღუპავ ოჯახს. თქვენ რომ ამდენი გადაგიხადოთ, ჩვენ რითღა ვიცხოვროთ?! თუ მთავრობა მართლა ზრუნავს გაჭირვებულებზე, რატომ გვახდევინებთ ერთნაირად მდიდრებსა და ღარიბებს?

— აა, აჯანყებას აპირებთ? — განრისხდა მამასახლისი. — მე თქვენ გიჩვენებთ! გირჩევთ ახლავე დაიშალოთ და ფული დროზე გადაიხადოთ. თუ კანონს არ დაემორჩილებით, თქვენს თავს დააბრალეთ, რაც მოგივათ!

დიდხანს იმსჯელეს გლეხებმა, მაგრამ გამოსავალი ვერ იპოვეს. უკმაყოფილოები სახლებში გაბრუნდნენ.

გავიდა დათქმული ერთი კვირა. მამასახლისის თანაშემწე და იასაულები სოფელს არბევდნენ. მიჰქონდათ ყველაფერი, რაც კი ხელში მოხვდებოდათ. მივიდნენ ლაჯისთანაც, მაგრამ წასაღები ვერაფერი იპოვეს. ძროხა და ხბო საძოვარზე იყო გაშვებული, სხვა კი არაფერი გააჩნდა ლაჯის. რადგან ლაჯის მსგავსი ბევრი აღმოჩნდა, საქმეში მამასახლისი ჩაერია. თავის ქვეშევრდომებთან ერთად დაძრწოდა სოფელში და ყველას შიშის ზარს სცემდა.

ვისთან არ იყო ლაჯი, ვის არ სთხოვა — ფული მასესხეთო, მაგრამ თვითონ რა ჰქონდათ, ლაჯისთვის რა უნდა მიეცათ. ბოლოს ძველ მეპატრონესთან მაჯ-იფა-ლაფალუსთან წავიდა, მაგრამ შინ არ დახვდა. ლაფალუ გვიან დაბრუნდა.

— მიშველე, ბატონო, ფული მასესხე. თუ დროზე ვერ

გადაგიხადე, ძროხას მოგართმევ, — შეეხვეწა ლაჯი ფალუს.

ლაფალუმ დახმარება აღუთქვა.

დალამდა. კოკისპირულად წვიმდა. ლაჯიმ იმ ღამეს იქ დარჩენა გადაწყვიტა. დილით ადრე გაუდგა გზას. შინ მი-
ეჩქარებოდა, მაგრამ მოხუცი მაცის ნახვაც უნდოდა და
მასთან შეუხვია. ისევ დაუშვა წვიმამ. გზის გაგრძელე-
ბა შეუძლებელი გახდა.

ამ დროს ლაჯის სახლში ნამდვილი ჯოჯოხეთი ტრია-
ლებდა. მამასახლისმა თვითონ გაჩხრიკა მთელი სახლი,
ხელწამოსავლებს ეძებდა, მაგრამ ამაოდ.

— სად არის შენი ქმარი? — ჰკითხა მან გუაგუას.

— ფულის საშოვნელად წავიდა, ბატონო. ასე თქვა,
სანამ არ ვიშოვი, შინ არ დავბრუნდებიო.

— ტყუი! — იყვირა განრისხებულმა მამასახლისმა.
შემდეგ ლაჯის ბიჭზე მიუთითა და ბრძანა:— წამოიყვანეთ!
გვიჩვენოს საით გარეკეს ძროხა.

გუაგუა შვილს მივარდა, მაგრამ ჩაფრებმა დააკავეს.
ბიჭი წინ გაიგდეს და ძროხის მოძებნა უბრძანეს.

მამასახლისი და მისი დამქაშები ცხენებზე ისხდნენ.
წინ კი ფეხშიშველა, გაწუწული ბიჭი მიუძლოდათ.

მიუახლოვდნენ მაცის სახლს. მაცი და ლაჯი ბუხრის
წინ ისხდნენ და მაჭარს და წაბლს შეექცეოდნენ.

ლაჯიმ სიცივისაგან გალურჯებულ და აკანკალებულ
ბიჭს რომ მოჰკრა თვალი, გაოცებისაგან გაქვავდა.

— შენს ძებნაში მთელი სოფელი შემოვიარე, შენ კი
ცეცხლს ეფიცები? — დაუყვირა მამასახლისმა ლაჯის.

მაგრამ ლაჯის აღარაფერი ესმოდა.

— შენ აქ რამ მოგიყვანა? — ჰკითხა შვილს. ბიჭმა რაღაც რაფერი უთხრა და ატირდა.

— მძევლად წამოგიყვანე. — უპასუხა მამასახლისმა, — როცა ფულს გადაიხდი, შვილს დაგიბრუნებ.

ლაჯის თვალთ დაუბნელდა. წამოგარდა და არაადამიანური ხმით დაიყვირა:

— ხედავთ, რას გვიშვრებიან? მე ხომ ვაპირებდი ფულის გადახდას, მაგრამ არ დამაცალეს. ახლა მიყურონ! — შემდეგ ცეცხლმოდებულ შეშას ხელი წამოავლო და მამასახლისს მოუღერა. მაგრამ მაციმ სტაცა ხელი და შეშა ძირს დააგდებინა.

მამასახლისი გახევედა. ყველაფერს ელოდა, მაგრამ ლაჯი თუ მასზე ხელს აღმართავდა, არ ეგონა.

შემდეგ გამოერკვა, რევოლვერი იძრო და ლაჯისაკენ წაიწია, მაგრამ ხალხმა დააკავა.

მამასახლისმა ლაჯის შებოჭვა და ოჩამჩირის ციხეში გაგზავნა ბრძანა. მაგრამ არც ეს დაანებეს.

— ყველაფერს მოვსწრებივართ ამ ქვეყნად, მაგრამ ადამიანის მძევლად წაყვანა პირველად ვნახეთ. მისწერე ოჩამჩირეში ყველაფერი და დაე, იქ განსაჯონ, — უთხრეს მამასახლისს.

მამასახლისმა გაგზავნა ოჩამჩირეში ქალაღდი, მაგრამ, ვინ იცის, შიგ რა ეწერა.

ორი დღის შემდეგ ურიადნიკმა და ჩაფრებმა სოფელი ააოხრეს. ხელშეკრული ლაჯი კი ოჩამჩირის გზას გაუყუნეს.

შემდეგ ამბავი მოვიდა — ლაჯი სოხუმის ციხეში ჩასვესო.

ბევრი ცრემლი ღვარა გუაგუამ. ოჯახის სიმძიმე ახლა მას დააწვა.

შვილები ხშირად ეკითხებოდნენ — სად არის ბაბა, როდის მოვაო.

ღმერთმა გაახარა მეზობლები. ისინი რომ არა, შიმშილით დაიხოცებოდნენ.

ყველამ ხელი გაუწოდა გუაგუას, მხოლოდ მამამ არ აპატია ღარიბი კაცის სიყვარული.

რაც გიამბუთ, ნამდვილი ამბავია. ძველად ხშირად ხდებოდა ასეთი რამ.

ამ რამდენიმე ხნის წინათ კიდევ ვეწვიე მშობლიურ სოფელს. თვალს ახარებდა ფერდობზე შეფენილი ცხვრის ფარა. „ნამდვილად კოლმეურნეობისაა“, — გავიფიქრე და გავემართე მოხუცი მწყემსისაკენ. ეს ხომ ლაჯია! — შევძახე გახარებულმა, როდესაც მოხუცს მივუახლოვდი. მას მკერდზე საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაზე მიღებული ვერცხლის მედალი უბრწყინავდა.

2. დ. დარსალია

მოსუცის ტვირთი

6 ეტა რა ტვირთი ზიდე ასეთი, წელში რომ მოგხარაო, — გიკვირთ.

ეპ, ჩემო კარგებო! ვინც იცის ცეცხლია ვინც არა და — ცერცვიო, — იტყვიან. თქვენ რა გენაღვლევათ, ბედნიერ დროს ხართ გაჩენილები, საბჭოთა წყობილებამ გამოგზარდათ და ყურმოკრულად თუ გაგიგონიათ ძველი დროის სიდუხჭირე. თქვენ არ გამოგიცდიათ ტვირთის სიმძიმე, უმანქანოდ ფეხს არ გადადგამთ. აბა წარმოიდგინეთ გლეხი კაცის, ანდა მუშის ბედი ძველად. ჯიბეგასქელებულ პაჩალაზე კი არ გეუბნებით. აი ჩვენზე, უბრალო ადამიანებზე მოგახსენებთ, პაჩალასნაირები რომ გვაწვენენ კისერზე სარჩენად, სისხლს გვწოვდნენ და ძალას გვართმევდნენ. წილებზე ფეხს ვიდგამდით, ვშრომობდით და მერე ვისთვის? პაჩალა და მისნაირები რომ მაძლრად ყოფილიყვნენ. გმინავდა მშრომელი ხალხი ორგვარი ტვირთის ქვეშ. ერთს კიდევ გაუძლებდა კაცი, დანიშნულ ადგილამდე მი-

იტანდი და ჩამოიხსნიდი. მაგრამ მეორე? ეს მეორე რაც იყო! დროის ტვირთი! მძიმე ცხოვრება ჩაგრავედარჩობდა და აბეჩავებდა საწყალ ხალხს. ყოველ ნაბიჯზე ვგრძნობდით ამ უღელს. ყველას აწუხებდა მისი სიმძიმე, მაგრამ რომ ვერ ვიშორებდით? ჰოდა, ეს არ გამოვიცდით თქვენ, ბედნიერებს.

ერთ ჩემს მეგობარზე მინდა გიამბოთ, სელიმზე. უტვირთოდ ის არავის უნახავს. ღარიბსა და გაჭირვებულს მუდამ ჰქონდა რაიმე ზურგზე მოკიდებული. დადიოდა ასე მოკაკვული, მუდამ მიწას ჩასცქეროდა, თითქოს ევედრებოდა — ამაგი დამიფასეო.

გაიხედავ და მიდის სელიმი წისქვილისაკენ. ზურგზე სიმინდით სავსე გუდა მოუკიდებია და ძლივს მიაბიჯებს. მუხლები ეკეცება, ოფლი ღვარად ჩამოსდის, სუნთქვა უჭირს, მაინც მიაბიჯებს. თავისი მაინც იყოს სიმინდი. მერე როგორ ენატრებათ ცხელი ღომი მის შვილებს. ვერ იქნა და ვერ მოიშორა სელიმმა პაჩალას ვალი. მის მამულში ათენ-ალამებს, ლამის მუშაობით სული ამოსძვრეს. ცოლ-შვილი კი მაინც ვერ დააპურა.

— საით გაგიწევია, სელიმ? — შეეკითხები.

— ვერ ხედავ, წისქვილში მივდივარ, — გიპასუხებს. ანდა

— საიდან მოგაქვს ეს მძიმე ტვირთი, სელიმ?

იგი აქეთ-იქით იხედება. ტვირთის ქვეშ მოხრილი ვერც კი ხედავს, ვინ ეკითხება და ჩახლერილი ხმით უპასუხებს:

— აგერ ვიყავი, პაჩალასთან, ერთი-ორი დღე წავეხმარე და სიმინდი მომცა.

მთელი გაზაფხული და ზაფხული შრომობდა. ხნავდა მისი ფარცხავდა, მარგლავდა, მოსავლის ნახევარზე მეტი უკაჭყაწირომუნა ჩალამ წაიღო.

— იმიტომ, რომ მიწა ჩემიაო, — უთხრა პაჩალამ.

ორი მტკაველი მიწა სელიმსაც აქვს, მაგრამ რითი მოხნას? ამდენს შრომობს და უღელი ხარი ვერ უყიდია. ცალი მაინც ჰყავდეს, სხვის მოჯამაგირედ აღარ იმუშავებდა. შვილები დაგეზრდებიან, მოგეშველებიანო! ეპ, როდის იქნება! გოგონები ძლივს დაბაჯბაჯებენ ეზოში, ჩვილი ბიჭი კი ჯერ აკვანშია ჩაკრული.

— ურემი მაინც გეთხოვა ვინმესთვის, ცოდვა ხარ, — ვეუბნები ერთხელ ტვირთმოკიდებულ სელიმს.

სელიმმა ტვირთი მიწაზე დადო, ოდნავ შეასვენა ტალახში სიარულისაგან დახეთქილი შიშველი ფეხები.

— ურემს კი მათხოვებს პაჩალა, მაგრამ, რა გამოვიდა, სამაგიეროდ უფასოდ მამუშავებს. ჯობია, მე თვითონ ვზიდო. მოჯამაგირედ ყოფნას მირჩევნია, სული ამომხდეს, — თქვა და წელში გადრეკილმა ისევ მოიგდო ტვირთი ზურგზე.

რა ეშველება საცოდავს? არ მასვენებენ მწარე ფიქრები. სად არის ხსნა! რამდენია ასეთ შავ დღეში. ან რით მიცხმარები შენს ბედში მყოფთ, როცა შენც ასე მაჯლაჯუნასავით გაწევს დროის მძიმე ტვირთი.

ასეთი მახსოვს სელიმი ჩემს სიჭაბუკეში. თუმცა ერთ სოფელში არ გვიცხოვრია, მაინც ხშირად ვხვდებოდით ერთმანეთს ერთი ტვირთის ქვეშ მოხრილნი და გულს ვიოხებდით.

— არა, მაინც როდემდე უნდა ზიდო ეს ტვირთი, ლიმ!

— ჯერ შენ მოიშორე და მერე მე მელაპარაკე, — შემომიღრენდა იგი.

— ვინ იცის, იქნებ ორივემ ერთად მოვიშორეთ, ა? ვითომ ასე იქნება ყოველთვის?

— ჩვენც გაგვიღიმებს ბედი, — ამბობს სელიმი. — ხომ გახსოვს თხის ამბავი. ამწვანებული ტოტი რომ გადმოიხარა და თხა შიმშილით სიკვდილს გადაარჩინა.

— არა, ძმაო, მაგ ზღაპარს რომ დაგუჯეროთ, შიმშილით სული ამოგვძვრება. ტოტი ძალით თუ არ ჩამოსწიე წალდის წვერით, თვითონ არ გადმოიხრება. მაგის იმედი ნუ გექნება, ჩემო სელიმი!

— ეჰ, მართალი ხარ, მაგრამ... — ოხრავდა სელიმი, ფოხრავდი მეც და ეს ჩვენი ოხვრა უერთდებოდა საერთო გმინვას.

ასე ერთფეროვნად, მძიმე შრომაში გადიოდა დღეები. მერე? მერე კი ბედმა ოდნავ გამიღიმა და დიდი ხნით სხვა ადგილას გადამისროლა. ასე რომ, სელიმზე აღარაფერი გამიგია. მას შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა. ერთი სიტყვით, რალა ბევრი გავაგრძელო, თქვენც კარგად იცით, რაიმ დროება შეიცვალა. მოხდა ისე, რომ ბედმა ისევ შეგვახვედრა მე და სელიმი.

— გამარჯობა, სელიმ. როგორ ხარ. როგორ ცხოვრობ? — ვკითხე გახარებულმა.

სელიმმა დაკოჭრილი ხელებით თვალები მოიჩრდილა და თქვა:

— აი სასწაული! ნუთუ ეს შენ ხარ! გმადლობ, შენ ჩემი
ჭირიმიე, რა მიშავს. თავად როგორა ხარ?

— ვხედავ, კარგად ხარ და მიხარია. აბა მიაშბე, ახალი რა არის? როგორ ცხოვრობდი?

— ამაზე მეტი ახალი რაღა გინდა! მიმოიხედე გარშემო, ყველაფერი შეიცვალა! ხომ გეუბნებოდი, ბედი ჩვენც გაგვიღიმებს-მეთქი. ახლა არაფერი გვიჭირს. ვენაცვალე ამ ცხოვრების მომტანს.

— შენი შვილები როგორ არიან?

— ყველამ თავისი გზა მონახა. ქალიშვილები გაგათხოვე. ვაჟსაც თავისი ოჯახი აქვს. კოლმეურნეობაში მუშაობს. გახსოვს, ტვირთს როდის მოიშორებო, რომ მეკითხებოდი? შემხედე, როგორ გავიმართე წელში!

— გამოდის, რომ დრო ახლა ჩვენ გვემსახურება, არა? სელიმს გაელიმა:

— ჩვენი დროც დადგა. აბა გაიხსენე, ვისი მიწა იყო ეს? მართალია, წერა-კითხვის უცოდინარი კაცი ვარ, მაგრამ პაჩალასნაირებს რომ კუდი მოეწვათ, იმით მივხვდი, ახალი დროება გაჭირვებულ ხალხს ბედნიერებას მოუტანდა. ჰოდა, არც შევმცდარვარ. ამას ახლა ყველა ხედავს.

პირდაპირ ველარ ვცნობდი სიტყვაძუნწ სელიმს, წინათ ორ სიტყვას ვერ გადააბამდა, ახლა კი ლაპარაკად ქცეულიყო.

— რაც მთავარია, მიწა ჩვენია. ხედავ, რა მონდომებით შრომობს ხალხი? — სელიმმა მინდვრისაკენ მიმახედა, სადაც მხვნელები ფუსფუსებდნენ. — რას არ გააკეთებს თურმე თავისუფალი ადამიანი. წინათ ხარი გვენატრებოდა მიწის მოსახნავად, ახლა გუთანიც ჩვენია. ის კი არა,

თავმჯდომარე გვეუბნებოდა, რალაც ემტეესები უნდა მოვაყალიბოთ, ჩქარა ტრაქტორებსაც მივიღებთო. თურმე არც ხარი სჭირდება და არც კამეჩი. მიუჯდება კაცი საჭეს და როგორც უნდა, ისე ამუშავებს. მაშინ ნახე, რა ხვავი და ბარაქა დატრიალდება. ასეთ ყოფაში რა დამაბერებს, ყოველდღე ვახალგაზრდავდები, ძალა მემატება. როცა ხედავ, რომ შენი ნამუშევარი შენს ხალხს ხმარდება, შრომაც გიხარია. ოჰ, იმას ვენაცვალე, ვინც ამ ბედნიერ დღეს მომასწრო!

მეც მინდოდა მჭევრმეტყველება გამომეჩინა, მინდოდა მემამბნა სელიმისათვის ჩემი თავგადასავალი, მაგრამ შევატყვე, რომ არ ეცალა ჩემთან სალაპარაკოდ და მეც აღარ შევაჩერე. გამომემშვიდობა და ჩქარი ნაბიჯით ყანისაკენ გასწია.

თვალი გავაყოლე. მუდამ გულჩათხრობილი, მძიმე შრომისაგან გატანჯული სელიმი ახალ ცხოვრებას გარეგნულადაც შეეცვალა, თითქოს გაეახალგაზრდავებინა. სადღა იყო მძიმე ტვირთისაგან წელში მოდრეკილი კაცი.

სამამულო ომის მეოთხე წელი იდგა. ფრონტიდან სასიხარულო ამბები მოდიოდა. მტერი იხევდა თავისი ბუნაგისაკენ...

ერთხელ სოფელში წასვლა გადავწყვიტე. მანქანა გაგვიფუჭდა და იძულებული გავხდი, გზა ფეხით განმეგრძო. ნაწვიმარი იყო, ციოდა. ღრუბლები ისევ საავდროდ ემზადებოდნენ. მარტის ამინდი თავისებურად ჭირვეულობდა.

ატალახებულ გზაზე სიარული ჭირდა. ძლივს მივაბიჯებ-
დი. გზამ ჩაის პლანტაციებისაკენ გადაუხვია. ფარდულს
შევნიშნე და იქითკენ გავემართე. ფარდულის წინ მოხუცი
იჯდა, უსაზღვროდ დამწუხრებული. შემნიშნა და მძიმედ
წამოიწია. ეტყობოდა, ადგომა უჭირდა. მინდოდა მიესალ-
მებოდი, მაგრამ ვერ ვიცანი და გზა გავაგრძელე.

— მეგობარო, — მომადახა ხრინწიანი ხმით მოხუც-
მა, — იქნებ მომეხმარო და გუდა ამაწევინო?

ხმა მეცნო. მივიხედე, ღმერთო ჩემო! ეს ხომ სელიმია!
მოტეხილი, დაბერებული.

— ოჰ, შენა ხარ? კინალამ ვერ გიცანი. — და ცრემლ-
ები ლაპალუბით ჩამოსდინდა დანაოჭებულ სახეზე, წვერებ-
ზე. შემაშფოთა მისმა ცრემლებმა.

— სელიმ! რა მოგივიდა, რა გატირებს? — ვკითხე და
მხარზე ხელი მოვხვიე.

— უბედურება, დიდი უბედურება დამატყდა თავს, —
მითხრა ტირილით სელიმმა. — სიბერე გამიმწარდა. ერ-
თადერთი ვაჟი დავკარგე. ჩემი დასატირებელი გახდა. ახ-
ლა მხოლოდ ის მანუგეშებს, რომ გმირულად დაიღუპა.
სამშობლოს შესწირა თავი. მისი მეგობრები მწერენ. წე-
რილი თურმე დიდი ხანია მოსულა, მაგრამ მიმალავდნენ.

სელიმის დამწვიდება ვცადე, მაგრამ სიტყვა რას უშ-
ველიდა. ძალიან შემაწუხა მისმა უბედურებამ. მან ყაბა-
ლახით ცრემლები მოიწმინდა და განაგრძო:

— ვცდილობ, გული არ გავიტეხო, მაგრამ დავძაბუნ-
დი, არაფერი გამომდის. აღარც მუშაობა შემიძლია. ჩემი
რძალიც დღედაღამ შრომობს, მაგრამ ქალის გაკეთებულ
საქმეს რა ბარაქა ექნება? კოლმეურნეობა გვეხმარება. აი,

ახლაც ერთი გუდა სიმინდი მომცეს. ვიფიქრე, ურემს არ მოვაყდენ, მე თვითონ წამოვიკიდებ-მეთქი, მაგრამ ძალიან ალარ მეყო. ალარც მეგონა, თუ კიდევ ზურგით სატარებელი გამიხდებოდა ტვირთი. მაგრამ წყეულ მტერს შეშურდა ჩვენი ბედნიერება და ამ დღეში ჩაგვაგდო.

გუდის აწევაში მივეშველე და გზა განვაგრძეთ. რკინიგზა გადავჭერთ. სადგურამდე ცოტალა რჩებოდა. მატარებელმა ჩაგვიქროლა და შეჩერდა. ერთ-ერთ ვაგონთან ხალხი შეჯგუფდა. ხმამალლა ლაპარაკობდნენ. ვილაცას დაბრუნებას ულოცავდნენ, კოცნიდნენ, ეხვეოდნენ.

შეჯგუფულთ ჩვენც მივუახლოვდით, მაგრამ ვერაფერი დავინახეთ.

— ბედნიერი კაცი ყოფილხარ, სელიმ, არ ჩაგიმწარდა სიბერე, — მიმართა ვილაცამ სელიმს.

უცებ სელიმის დანახვაზე ხალხი ორად გაიყო და ყავარჯნებზე დაყრდნობილი დაჭრილი გამოჩნდა. სელიმმა დაჭრილს თვალი მოჰკრა და ცივმა ოფლმა დაასხა, მუხლები მოეკვეთა, ხელები აუცახცახდა და გუდა ძირს დაუვარდა. ვილაცამ ხელი შეაშველა. მალე ღონე მოიკრიბა, თვალებზე გადაფარებული ბინდი გაეფანტა... მკვდრეთით აღმდგარ შვილს გადაეხვია.

მოხუცის თვალებიდან სიხარულის, ბედნიერების ცრემლმა იწვიმა.

ძველო ქუჩო, ნუ გამედიდურდი!

ჩვენს სოფელს ძველად მთის მდინარე ჩამოუდიოდა. დიდი ხნის წინათ მან კალაპოტი შეიცვალა და მქუხარე ნაკადის ადგილას ახლა ხევიდა დარჩა. მისი ოღრო-ჩოღრო ნაპირებიდან ძლივს მოჩანს ბორცვის იქით მიმალული ძველი წისქვილის სახურავი.

გვიანი შემოდგომის ერთ წვიმიან დღეს წისქვილში გლეხებს მოეყარათ თავი. ზოგი თავის ჯერს ელოდა, ზოგსაც ფქვილით სავსე გულები იქვე მიეყუდებინა. ისინი შუა-ცეცხლს შემოსხდომოდნენ და გამოდარების მოლოდინში დინჯად აბოლებდნენ მაგრად დატენილ ჩიბუხს.

იქვე, საწოლთან, ჩვეულებისამებრ, ეკიდა მეწისქვილე შიაქირის ძველი, დაგლეჯილი ქურქი, ალაგ-ალაგ ბამბის ბლუჯები რომ მოუჩანდა.

უსიამოვნოდ ხრჩოლავდა კვამლი. წისქვილის დოლაბები შეუსვენებლივ ბრუნავდნენ. გულები ფქვილით ივსე-

ბოდა, მაგრამ მომაბეზრებელი წვიმა გადალევას არ
 რებდა და გლეხებიც შინ ვერ მიდიოდნენ, ისხდნენ და
 დროის მოსაკლავად მხიარულ ამბებს ჰყვებოდნენ, ზოგს
 მართალს და ზოგსაც მოგონილს.

— ვინც ტყიდან შეშას მოიტანს, ურიგოდ დავუ-
 ფქვავ, — მიმართა მეწვისქვილე შიაქირმა გლეხებს.

— რას ამბობ, ასეთ ამინდში ძალღსაც არ გააგდებენ
 გარეთ! — თქვა ერთ-ერთმა გლეხმა.

— მე მოვიტან! — უთხრა მეწვისქვილეს თექვსმეტი-
 ოდე წლის გამხდარმა ბიჭმა, აქამდე რომ ჩუმად იჯდა, —
 ოღონდ, შენი ქურჭი მათხოვე.

— რას ამბობ, ხომ არ შეიშაღე? ეს ქურჭი თავს მირ-
 ჩვენია. დღისით მაცვია და ღამით საბნად მახურავს. რომ
 დამისველო, ღამე რაღა დავიხურო?

ყველამ გამჭვარტლულ კედელზე ჩამოკიდებულ ძველ
 ქურქს შეხედა.

— დიდი საქმე, თუ დასველდა, აღარ გაშრება? — გა-
 მოექომაგა ბიჭს მწითური გლეხი. — მე შენ გეტყვი, გა-
 ხუნდება, ან გაფუჭდება, კიმაღლ კიაპაჩის ქურქისა არ
 იყოს. ქურქზე ზრუნვას ის გირჩენია, ცეცხლი დაგვინთო
 და გაგვატბო.

— თუ კაცი ხარ, გვიამბე, რა მოუვიდა კიაპაჩის
 ქურქს? — სთხოვა ერთმა გლეხმა მწითურს.

მწითურს გაუხარდა, რომ სალაპარაკო გამოუჩნდა.

— როგორ? კიმაღლ კიაპაჩისა და მისი ქურქის ამბავი
 არ იცით? — იკითხა მან და დაიწყო:

„ძველად ცხოვრობდა ერთი ღარიბი კაცი, სახელად

კიმალ კიაპაჩი. საწყალს ძველი და დაფლეთილი ქურქის მეტი არაფერი გააჩნდა თურმე. მაგრამ რა ქურქი იყო ეს ძველი ქურქი, აღარ იკითხავთ? ქურქი ქურქს გააჩნია...”

— აქო და ცუდი ამინდიაო, სახლში ვერ წავლენო, მოხსნა გუდას პირი, — თქვა ნაჭრილობევემა გლეხმა.

ყველას გაეცინა.

— დააცადე, მოყვეს. საქმე მაინც არაფერი გვაქვს! — გააჩუმეს აქეთ-იქიდან.

მწითურს ესიამოვნა და უფრო მეტი ხალისით განაგრძო:

„ერთხელ მთელი ზამთარი ავად ვიყავი. მამაჩემმა ეკლესიაში წამიყვანა და წმინდა გიორგის აღუთქვა: შვილს თუ გადამირჩენ, ცხვარს დაგიკლავო. იქიდან რომ ვბრუნდებოდით, გზად კიმალ კიაპაჩის ოჯახში გამოვიარეთ. კიაპაჩი კარგა ხნის გარდაცვლილი იყო და შინ მისი მემკვიდრე, ღიპიანი ციპი, დაგვიხვდა. სახლში რომ შევედით, თვალი მოვკარი კედელზე ჩამოკიდებულ დაგლეჯილ ქურქს. უკან დაბრუნებისას მამას ვკითხე, ის რა ქურქი იყო-მეთქი. და აი, რა მიაბო...”

მწითურმა ცოტა ხანს გააჩერა ენა, წისქვილის დოლაბებს რომ ეჯიბრებოდა ამბების დაფქვაში. წვიმა სულ უფრო ძლიერდებოდა. მთლად გაწუწულმა შიაქირმა ერთი ილღია შეშა შემოიტანა, კართან დაყარა და ცეცხლის გაღვივებას შეუდგა.

— სიმინდი დროზე დააყარეთ. დოლაბები არ გამიფუჭოთ, თორემ ვაი თქვენი ბრალი! — უთხრა მან გლეხებს.

სველი ყაბალახი მოიხსნა, გაწურა, ისევ შემოიხვიდა და კვლავ შეშის მოსატანად გავიდა.

სველი შეშა ჯერ უსიამოვნოდ აშიშინდა, შემდეგ კი მხიარულად აგუზგუზდა. მწითურმა გლეხმა ჯოხით ნაცარი გაქექა და დინჯად განაგრძო:

„კიმპალ კიაპაჩი ულარიბესი გლეხი ყოფილა. არც სახელი ჰქონია, არც ცოლ-შვილი ჰყოლია. შრომა არ ჰყვარებია და ლუკმაპურისათვის კარდაკარ დაეხეტებოდა. საიდანაც კერძის სუნი მოუვიდოდა, იქით შეუხვევდა. როცა ვერავის მიუსწრებდა სადილად, მაშინ თავის ერთადერთ პირმოტეხილ ქოთანში ლობიოს მოხარშავდა და შეექცეოდა.

თანასოფლელებს მობეზრდით მისი რჩენა, მაგრამ რა უნდა ექნათ? კარს ხომ ვერ მიუხურავდნენ?

ერთხელ კიაპაჩმა ცოლის შერთვა გადაწყვიტა. გადაწყვიტა და შეირთო კიდევ. მაგრამ მალე გული აუცრუვდა. კიაპაჩს არ მოეწონა უხასიათო და უენო ცოლი და ისევ კარდაკარ ხეტიალი დაიწყო. ცოლმაც ვერ აიტანა ქმრის მაწანწალობა და მალე მშობლების ოჯახს დაუბრუნდა.

კიაპაჩს ზამთარ-ზაფხულ თავისი დაგლეჯილი ქურქი ეცვა, დახეული ფეხსაცმელებიდან შიშველი თითები მოუჩანდა. ერთი სიტყვით, იმაზე ღარიბი კაცი ძნელი წარმოსადგენია. მაგრამ მოხდა სასწაული და კიმპალ კიაპაჩი გამდიდრდა. რა, არა გჯერათ? მეც არ ვიცი, როგორ მოხდა ეს, მამაჩემს ამის თაობაზე არაფერი უთქვამს. ის კი ვიცი, რომ იყო ღარიბი და უეცრად გამდიდრდა. რა თქმა უნდა, ბევრი რამ შეიძლება მოხდეს. იქნებ კიმპალმა ოქროთი დატენილი საფულე იპოვა, ან მდიდარმა ბიძამ დაუტოვა

მემკვიდრეობა, ან იქნებ რაიმე ცოდვა ჩაიდინა და ფული იშოვა, ვინ იცის!

ასე იყო თუ ისე, სიმდიდრემ გაამედიდურა, გააყოყლოჩინა კიმალი. გაიბერა და გაიბლინძა, გეგონებოდათ, საცაა გასკდებო. თავს აღარავის უყადრებდა. დაავიწყდა, როგორ დაეხეტებოდა ლუკმაპურისათვის. მეზობლებს ზედაც აღარ უყურებდა, ღარიბებს არ კადრულობდა, მოიძულა ძველი ქურქი, ასე ერთგულად რომ ემსახურებოდა ზამთარ-ზაფხულ.

ერთხელ გლეხები სოფლის თავშესაყარზე შეგროვდნენ და დინჯად იხილავდნენ სოფლის საჭირბოროტო ამბებს. კიმალ კიაპაჩი იქ იყო. ღარიბი მეზობლები, თუმცა ადრე ლუკმას უნაწილებდნენ, ახლა გაურბოდნენ, რადგან ყველას დასცინოდა და მასხარად ივდებდა. კიაპაჩისა ეშინოდათ კიდეც, აბა რა ექნათ, მის ხელთ იყო ფული და ძალა. ჰოდა, იმას გიამბობდით, მოვიდა კიაპაჩის კარის მეზობელი ძაძალაც. მუყაითი, მშრომელი, პატიოსანი ძაძალა მეზობლებს უყვარდათ და პატივს სცემდნენ. იგი თავაზიანად მიესალმა თანასოფლელებს. ყველამ თავი დაუკრა, მხოლოდ კიაპაჩმა არ ჩათვალა საჭიროდ სალამზე ეპასუხა. მედიდურად გადახედა მეზობელს და დაცინვით უთხრა:

— რაო, ძაძალა, შენც მოგიწვიეს?

ძაძალა სიბრაზისაგან აენტო, მაგრამ თავი შეიკავა და მშვიდად უპასუხა:

— ეტყობა, არ იცოდნენ, რომ შენი თანხმობა იყო საჭირო.

— ვითომ უშენოდ გაგვიჭირდებოდა საქმის გადაწყვეტა? — განაგრძობდა კიაპაჩი დაცინვას.

ეს კი მეტიმეტი იყო. ძაძალამ თავი ველარ შეიკავა და სველაფერი, რასაც ფიქრობდა, პირში მიახალა.

სიტყვას სიტყვა მოჰყვა და მეზობლები ლაზათიანად წაიჩხუბნენ.

— როგორ მიზედავ? — ყვიროდა კიაპაჩი. — შენც კაცი ხარ, რა, ქურქი მაინც გეცვას წესიერი. გადაგფხრეწია ზურგზე.

მთიელისათვის ამაზე მეტი შეურაცხყოფა რაღა იქნებოდა. ძაძალამ ველარ შოითმინა და გაცეცხლებულმა წამოსძახა:

— შე უსინდისო! როგორ შეგიძლია ასე ელაპარაკო კარის მეზობელს, აღარ გახსოვს, რამდენჯერ ამოგივსია კუჭი ჩემს ოჯახში? ჩემი გამონაცვალე შარვალე რომ გეცვა, არც ის გახსოვს? შეიძლება ყველაფერი დაივიწყო, მაგრამ შენი წარსული, ძველი ქურქი? დაგავიწყდა, როგორ დაეხეტებოდი კარდაკარ?

მოხდა ის, რასაც არავინ ელოდა. როგორც კი ძაძალამ კიაპაჩის ძველი ქურქი ახსენა, ეს მედიდური, გაამაყებული ადამიანი მოღბა, მოტყდა, მის თვალწინ გაიელვა წარსულმა. თითქოს გუშინ იყო, ძაძალას ნახმარ შარვალს რომ სთხოვდა. თითქოს ახლაც ძველი, დაგლეჯილი ქურქი ეცვა. ძაძალას სიტყვები უროსავით სცემდა ყურებში. კიაპაჩს მუცელში ენა ჩაუფარდა.

მართლაც, რა უსინდისო ვყოფილვარ, — განა ამის დავიწყება შეიძლებოდა? — კიაპაჩს არ ასვენებდა ძაძალას სიტყვები და გულში თავის თავს ლანძღავდა.

უხერხულობის გასათანტავად გლეხებმა სხვა თემაზე დაიწყეს საუბარი“.

მწითური კიდევ აპირებდა რალაცის თქმას, მაგრამ დროს მეწისქვილემ ისევ შემოიტანა შეშა და ცეცხლს შეუკეთა. თან ვილაცას ლანძღავდა.

— ხედავთ, როგორ გამლანძღა იმ მახინჯმა ჩიბამ? აღარ ახსოვს, მოჯამაგირედ რომ იდგა...

— რაო, რა მინდაო? — იკითხა მწითურმა.

— რა ვიცი, რა უნდა. ორი კაპიკი იშოვა და თავს აღარავის უყადრებს. ჩემს კუთვნილ მიწაზე ფიჩხს რატომ აგროვებო. სიძუნწუა, აბა რა არის! ცოფიანი ძალღივით მეცა.

— ახლა სწორედ მაგნიირ ადამიანზე ვლაპარაკობდით, — თქვა მწითურმა.

— ჰო, ეგეთები მალე ივიწყებენ წარსულს. ბევრი მათგანი წაბლს წააგავს, რომელსაც არ სჯერა, რომ ეკლიანი ბუგძიდან გამოძვრა.

— ბარემ დაამთავრე კიაპაჩის ქურქის ამბავი, — თქვა ერთმა გლეხმა, რომელსაც ცნობისმოყვარეობა არ ასვენებდა.

„აბა, რაღა დარჩა მოსაყოლი. კიაპაჩი ჩააფიქრა ძაძალას სიტყვებმა. ზოგს ეგონა, რომ არ შეარჩენდა საქვეყნოდ გალანძღვას და სამაგიეროს გადაუხდიდა. სინამდვილეში კი აი, რა მოხდა: როგორც კი კიაპაჩი შინ დაბრუნდა, შევიდა საკუჭნაოში, გააღო სკივრი და ამოათრია თავისი ძველი ქურქი, შეათვალ-შემოათვალა და კედელზე ჩამოკიდა. შემდეგ გარეთ გამოვიდა და ძაძალას სახლისაკენ გასწია. ძაძალა და მისი ცოლი ვააოცა კიაპაჩის მისვლამ, იგი გამდიდრების შემდეგ ხომ აღარავისთან დადიოდა.

„ნეტავი რა ეშმაკმა მოიყვანა, რა ნებავს?“ — გაიფიქრა ძაძალამ, მაგრამ როგორც გუღლია მასპინძელს შე-

ეფერებოდა, სტუმრის შესაგებებლად გაემართა. თითქმის არაფერი მომხდარაო, კიაპაჩი მიესალმა მეზობელს და ცეცხლს მიუჯდა. ძაძალას ცოლმა შეამჩნია, რომ კაცები რაღაც უცნაურად უყურებდნენ ერთმანეთს, მაგრამ როცა ჩვეულებრივი საუბარი გააბეს, მომეჩვენაო, — გაიფიქრა და ოჯახის საქმეს შეუდგა. ღომი ჩაზილა, თეფშებზე ჩამოარიგა და სუფრა გააწყო. ვახშამს ისე შეექცეოდნენ, თითქოს არაფერი მომხდარიყო.

ბოლოს კიაპაჩი გამოემშვიდობა მასპინძელს. ძაძალა ეზოში გაპყვა სტუმარს. ცოლს ვერაფერი გაეგო. ასე რამ გამოცვალა კიაპაჩიო, — უკვირდა. არც ძაძალა იყო ნაკლები გაოცებული.

როცა ჭიშკარს მიუახლოვდნენ, კიაპაჩი მიუბრუნდა ძაძალას, ხელი მეგობრულად გაუწოდა და უთხრა:

— გმადლობ, ძაძალა, ნულარ გამაცილებ, მადლობელი ვარ ყველაფრისათვის. იცოდე, დღეიდან კიაპაჩი სხვა კაცად იქცა. კარგი საქმე მიყავი, მეზობელო. მე ისევ ის ძველი კიაპაჩი გავხდები, ზამთარ-ზაფხულ დაგლეჯილი ქურქით რომ დადიოდა.

მათ მეგობრულად ჩამოართვეს ერთმანეთს ხელი და დაშორდნენ.

სახლში მისვლისთანავე კიაპაჩმა აიღო დიდი ჯოხი და ქურქს დასცხო, თან ამბობდა: ძველო ქურქო, ნუ გამედიდურდიო. შემდეგ ჯოხი კუთხეში მიაყუდა და ბრძანა, ხელი არავის ეხლო, არც ქურქისათვის და არც ჯოხისათვის.

ამ დღიდან კიაპაჩის ძველი ქურქი ხელუხლებლად ეკიდა საკუჭნაოში. როგორც კი შეამჩნევდა თავს, რომ სიამა-

ყველა მწერალი
 ზინზალიძის

ყველა იღებდა ჯოხს, ურტყამდა ქურქს და თანა
 ბობდა: „ძველო ქურქო, ნუ გამედიდურდი!“

მისი სიკვდილის შემდეგაც დიდხანს ეკიდა ქურქი სა-
 კუჭნაოში, აკი გითხარით, ბავშვობაში მეც მინახავს-
 მეთქი.“

ამით დაამთავრა მწითურმა თხრობა.

ცეცხლი ისე მხიარულად გიზგიზებდა. დოლაბები
 ბრუნავდნენ და ბრუნავდნენ. გულები ფქვილით ივსებოდა.
 წვიმაც შეწყდა. გამოიდარა.

ს ა რ ჩ ე ბ ა

მძევალი	5
მოხუცის ტვირთი	18
ძველო ქურქო, ნუ გამედიდურდი!	26

Дарсалиа Дзadz Харитонович

Заложник

(На грузинском языке)

Детюниздат Грузинской ССР

«Накадули»

Тбилиси

1968

რედაქტორი მ. მთვრალაშვილი
მხატვრები: თ. ჯიშკარიანი, დ. დუნდუა
მხატვ. რედაქტორი შ. დოლიძე
ტექნიკური ლ. ქვარცხავა
კორექტორი ი. უშვერიძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 30/V-68
ქალაქის ზომა 70×108¹/₃₂
ნაბეჭდი თაბახი 1,125
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 1,42
უე 00278 ტირაჟი 5.000 შეკვ. № 957
ფასი 10 კაპ.

გამომცემლობა „ნაკადული“, მარჯანიშვილის, 5
Изд. «Накадули», ул. Марджанишвили, 5
საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ბე-
დეთი სიტყვის სახელმწიფო კომიტეტის მო-
ვარბოლიგრაფმრეწველობის სტამბა № 2,
„ნაკადული“, თბილისი, ფურცელაძის, 5
Типография № 2 «Накадули», Государ-
ственного Комитета Совета Министров
Грузинской ССР по печати Главполиграф-
прома, ул. Пурцеладзе № 5

ქართული
ლიბრეოთეკა

